

KULTURMILJÖ
HALLAND

Hunnestads kyrka

Renovering av fönster och fasadlagning

Britt-Marie Lennartsson

INTYG OCH RAPPORT ÖVER RENOVERING

Hunnestads kyrka, Hunnestads socken, Varbergs kommun

2016:25

Hunnestads läge i Halland

OMSLAGSBILD 2016-43-18, långhusets sydsida
FOTO Britt-Marie Lennartsson och Charlotte Skeppstedt, Kulturmiljö Halland
TEXT Britt-Marie Lennartsson
DIARIENUMMER 2015-89

Datum
2016-10-25

Diariennr
2015-89

Handläggare
Britt-Marie Lennartsson

Direkt nr
035-19 26 12

Himledalens församling
Kyrkvägen 2
432 97 ROLFSTORP

Intyg och Rapport, rapport nr 2016-25, för fönsterrenovering och fasadlagning på Hunnestads kyrka, Hunnestads socken, Varbergs kommun.

Himledalens församling fick tillstånd av Länsstyrelsen, lst d nr 433--8081-14, 13-83-07, datum 2015-03-12, att renovera fönster samt utföra putslagningar på fasaden på Hunnestads kyrka. Handlingarna är upprättade av Lindholm Restaurering AB och daterade 2014-10-27. Renoveringen har utförts under 2016. Arbetena slutbesiktigades 2016-10-12 i närvaro av representanter för Himledalens församling, entreprenör Johan Karleyel, Jannes Byggservice AB, underentreprenör Kenny Bertilsson, GlasmästarPelle, Martin Lindholm, Lindholm Restaurering AB samt Britt-Marie Lennartsson, antikvarisk medverkande.

Entreprenör har varit Janne Karlssons Byggservice AB och underentreprenör GlasmästarPelle som utfört glasarbeten på fönstren.

I Länsstyrelsens tillstånd för Hunnestads kyrka ställs krav på antikvarisk medverkan. Den antikvariska medverkan innefattar kulturhistorisk kontroll och dokumentation, samt sammanställning av kulturhistorisk rapport över åtgärderna. Renoveringsarbetet har slutbesiktigats av Britt-Marie Lennartsson, Kulturmiljö Halland, som även svarat för föreliggande intyg och rapport.

Arkivmaterial förvaras hos Kulturmiljö Halland, Bastionsgatan 3 i Halmstad, d nr 2015-89. Digitala fotofiler till fotodokumentationen utförd vid antikvarisk medverkan vid renoveringen av Hunnestads kyrka förvaras hos Kulturmiljö Halland, Bastionsgatan 3 i Halmstad. Fotografierna är tagna före renoveringen av Charlotte Skeppstedt och vid slutbesiktningen av Britt-Marie Lennartsson.

Historik och beskrivning

Kyrkan har medeltida anor, även om det är ovisst i vilken omfattning dagens kyrkobyggnad har medeltida partier. Den nuvarande kyrkan byggdes 1848 på grunden av dess föregångare som brunnit 1846. Ritningar till den nya kyrkan

ritades av arkitekt Carl Gustaf Blom Carlsson. 1882-83 byggdes kyrkan om- och till efter ritningar av arkitekt Fredrik Ekberg. Då fick korpartiet sin nuvarande utformning och tornet tillkom. Exteriören anses vara välbevarad sedan 1882-83 med klassicerande drag.

Kyrkans fönster är i gjutjärn, fogade med oljebaserat kitt och målade med oljebaserad färg. Fönstren är rundbågiga och spröjsade och sitter i slätputsade, avfasade, djupa nischer i muren, med sluttande solbänkar av natursten. Alla nischerna har en övre slätputsad rundbågeformad omfattning. Åtgärderna gäller fönstren mot söder; två höga smala fönster utan spröjs i tornet, fyra högre fönster i långhuset samt ett i koret. De större fönstren i långhuset och koret är spröjsindelat i totalt sexton rutor. En av de nedersta spröjsrutorna är öppningsbar. I långhusets västra del finns rundfönster på vardera sidan av tornet, även de med gjutjärnsbågar, spröjs och solbänk i en putsad nisch. Det södra av dessa omfattas av denna renovering. Interiört har fönstren försetts med innerbågar i trä, troligtvis på 1950-talet.

Skador

I samband med invändig renovering 2013-14 uppmärksammades problem med läckande fönster i fasaden mot söder. Kittfalsarna var spruckna och regnvatten kunde lätt tränga in i mellanrummet mellan ytterfönster och innerbågar. Några glasrutor hade spruckit. Färgskiktet vittrade och släppte från bågarna som rostade. Läckaget från fönstren kan ha bidragit till hussvamp som då påträffades i det invändiga bjälklaget mot söder, vilket åtgärdades. Fönstren mot söder åtgärdades inte i den renoveringen.

På tornets sydsida fanns problem med putssläpp. Kyrkans fasad lagades senast 2009 med hydrauliskt kalkbruk typ Jurakalkbruk och avfärgades med Keim Purkristalat. Mot söder på tornet har det återigen uppstått skador i anslutning till dessa lagningar. Orsakerna är troligen att lagningarna är mer porösa än övrig puts och suger därför upp mer fukt. De blir därför känsliga för frostsprängning. Lakunerna i putsen visar att ythuden inte avlägsnats från utstockningsbruket innan spritputsen applicerats. Detta ger en dålig sugförmåga vilket leder till sämre vidhäftning, vilket också bidragit till problemen.

Utförda åtgärder

Alla fönster mot söder; fyra stycken i långhuset, ett i koret, ett runt fönster på långhusets gavel mot väster samt två smala fönster i tornet mot söder omfattas av åtgärderna. Endast utvändiga åtgärder har gjorts på fönstren.

Allt kitt och lös färg har tagits bort. Allt rent järn har rostskyddsmålats med rostskyddsfärg i Wibos linoljesystem. Kittning har gjorts med linoljekitt, Dana

linoljekitt. Målning har utförts med svart linoljefärg, Wibo. Alla hela glas har återanvänts. Skadade glas har ersatts med nya av typen kulturglas. Kulturglasets var dock för tunt för att fungera i större ytor, varför 4 mm floatglas sattes in i de höga smala fönstren i tornet.

Läckaget har bidragit till att stora mängder vatten trängt in i mellanrummet mellan fönstren och mer i murarna. Det kommer troligtvis dröja innan fukten torkat ut, kanske upp till ett år, varför det ännu finns mörka fläckar under fönstren och i fönsternischerna.

Putslagningar har utförts på tornets sydsida. Skadad puts togs ned till stenvuren, som fått utgöra ny grund för lagningar. Hydrauliskt kalkbruk har använts till grundning och utstockning, NHL 3,5 1:1,5 0-3 mm. Ythuden har avlägsnats för att förbättra vidhäftningen; ythuden bildar en dålig grund för nästa lager. Spritputsen är tillredd av kalk NHL 3,5, sand 0-3 mm, spritgrus 2-6 mm; 1:1:1 i volymförhållande. Grängen är utförd så lika befintlig puts som möjligt för att inte avvika från omkringliggande ytor. När putslagningarna karbonatiserats färdigt har lagningarna strukits en gång med Keim Purkristalat, lik befintlig avfärgning. Därefter har hela fasaden strukits med Keim Purkristalat en gång. Lagningarna är dock fortfarande något mörkare än övriga ytor, om än inte i samma grad som tidigare. De kommer därför strykas med ytterligare ett lager silikatfärg.

De arbeten som utförts har följts av antikvarisk kontrollant från Kulturmiljö Halland. Arbetena har utförts på ett professionellt och tillfredställande sätt, varför vi inte har något att erinra ur antikvarisk synpunkt.

Med vänliga hälsningar

Britt-Marie Lennartsson
Bebyggelseantikvarie

Bilaga: 1. Fotodokumentation

Kopia: Stiftsstyrelsen, Göteborgs stift
Länsstyrelsen i Halland

Fotodokumentation

Foton tagna före åtgärderna

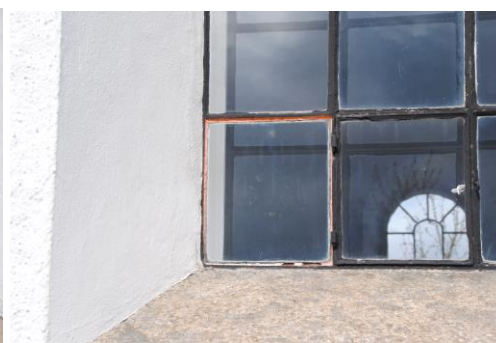
Hunnestads kyrka, sydsidan.

På tornets sydsida skymtar fläckar där putsen fallit bort.

I nischerna syns fuktfläckar i putsen.

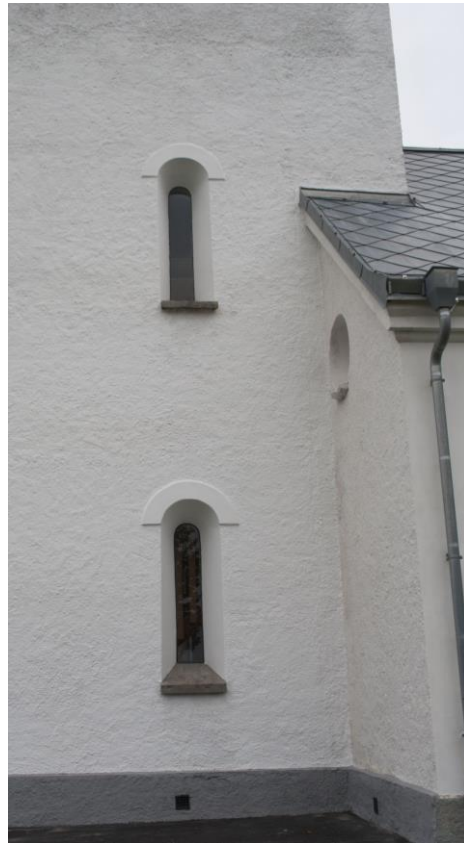

Detaljer av skadorna på fönstren. Den svarta färgen på bågarna är nästan borta i de nedre delarna – kitt och den röda rostskyddsfärgsyns tydligt.

Foton efter åtgärderna

Lagningarna på tornet kan svagt skymtas i en något mörkare nyans. Ytterligare att lager färg kommer att tillföras.

I de båda fönstren i tornet användes floatglas, då kulturglaset var för tunt för att hålla till en sådan lång yta.

I övriga fönster har befintliga glas återanvänts och trasiga har ersatts med kulturglas.

Alla fönster mot söder är nu ommålade. Det kan ännu skönjas mörka skiftningar i putsen runt fönster efter fukt som samlats i murarna efter de läckande fönstren.

Det södra fönstret i koret är åtgärdat. Även det lilla runda fönstret på gaveln är ommålat.

Detaljer av de nyrenoverade fönstren. Det kan ännu dröja en period innan fukten i murarna torkat ut.

Postadress: Bastionsgatan 3 | 302 43 Halmstad | Tel: 035-19 26 00
E-post: kansli@kulturmiljohalland.se | Hemsida: www.kulturmiljohalland.se